

**Τὸ πλέγμα σχέσεων
ἀνάμεσα στοὺς γονεῖς
σημαντικὸ γιὰ τὴν
ψυχικὴ ἡρεμία
τῶν παιδιῶν**

*τῆς Κ. Πούμπουρα
ψυχολόγου-ἐκπαιδευτικῆς*

Ἡ κυρία Ἥλιου μᾶς ἔδωσε μιὰ εἰκόνα τῆς οἰκογένειας, μᾶς ἐξηγήσε πὼς εἶναι μιὰ μορφή κοινωνικῆς συμβίωσης, ποὺ ποικίλλει τεράστια κατὰ τόπους καὶ κατὰ ἐποχές.

Ἐνάμεσα στὴν κοινωνία καὶ στὴν οἰκογένεια ὑπῆρξε πάντοτε ἓνας πολὺ στενὸς σύνδεσμος, ἀπὸ τὴν ἄποψη ὅτι ἡ οἰκογένεια μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ βασικὸ κύτταρο τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ ἡ κοινωνία ἀσκεῖ πάρα πολὺ μεγάλη ἐπίδραση, πολλές φορές μάλιστα διαλυτικὴ, στὴν οἰκογένεια.

Γιὰ νὰ δοῦμε τὴν οἰκογένεια ἀπὸ ψυχολογικὴ ἄποψη πρέπει νὰ ἔχουμε στὸ νοῦ μας δυὸ - τρία σημεῖα ἀπὸ τὴν εἰσήγηση τῆς κ. Ἡλιοῦ.

Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ὅτι αὐτὴ τῆ στιγμῇ, παντοῦ στὸ δυτικοευρωπαϊκὸ κόσμο, ζοῦμε ὀρισμένες καταστάσεις πού ξεπερνοῦν τὴ δύναμη ὁποιοῦδήποτε ἀνθρώπου. Ἡ τεράστια πρόοδος τῆς τεχνολογίας ἀναστάωσε τὰ πάντα, ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς ἐπιταχύνθηκε τρομερά, οἱ ἀποστάσεις ἐκμηδενίστηκαν, τὰ πράγματα ἔγιναν τόσο πολλά, πού πολλές φορές μᾶς κουκουλώνουν καὶ νιώθουμε ὅπως μέσα σ' ἓνα πολὺ δυνατὸ κύμα κι' ἀγωνιζόμαστε νὰ κρατήσουμε τὸ κεφάλι μας ἔξω ἀπ' τὸ νερό.

Δὲν μπορῶ νὰ ἐπεκταθῶ πολὺ στὸ καταστρεπτικὸ ἀποτέλεσμα τῆς τεχνολογίας στὴν καταναλωτικὴ κοινωνία. Ἀλλὰ ὅλη αὐτὴ ἡ ἀγωνία γιὰ νὰ μποροῦμε κάθε φορὰ νὰ ἀποκτήσουμε τὸ τελευταῖο μοντέλο μιᾶς ἠλεκτρικῆς συσκευῆς, ἑνὸς αὐτοκινήτου ἢ μιᾶς τηλεόρασης, πού οἱ διαφημίσεις μᾶς σεββίρουν τόσο ἔντεχνα, εἶναι ἐξουθενωτικὴ. Γίναμε μαθητευόμενοι μάγοι, φτιάξαμε δυνάμεις πού ἐξουσιάζουν τὴ ζωὴ μας. Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι ὅτι ὅταν δὲν μποροῦμε νὰ τ' ἀποκτήσουμε ὅλα αὐτὰ πιστεύουμε πῶς δὲν εἴμαστε ἀρκετὰ ἄξιοι, δὲν εἴμαστε ἀρκετὰ προκομένοι.

Ὁ οἰκογενειάρχης λοιπὸν σήμερα εἶναι πιὸ ἀδύναμος, δὲν μπορεῖ νὰ προβλέψει, γιὰ τὴ τελικὰ θ' ἀπο-

φασίσει γι' αυτόν ο ΟΠΕΚ με το πετρέλαιο. Καταστάσεις που δεν μπορούν να τις λύσουν ολόκληρα κράτη, πώς μπορούν να τις λύσουν τα άτομα ; Είναι λοιπόν άδικο και καταστρεπτικό σε περίπτωση αποτυχίας να καταφεύγει στην τακτική της αυτοπεριφρόνησης. Η ελληνική λοιπόν οικογένεια του 1980, και λέω ελληνική γιατί εδώ είναι ο τόπος μας, εδώ το βάσανό μας, βομβαρδίζεται από ένα σωρό άγχη, και πάνω απ' όλα το οικονομικό.

Κάτι άλλο τώρα που δεν έχει σχέση με την κατανάλωση, κάτι που ξεκίνησε εδώ και 200 χρόνια και διαρκώς εξελίσσεται και ωριμάζει : η έννοια της δημοκρατικής ισοτιμίας. Άλλα ο άνθρωπος που διεκδικεί δημοκρατικά δικαιώματα, είναι πάντα κι' ο ίδιος δημοκρατικός ; Είναι έτοιμος να παραιτηθεί από μερικές εξουσίες που θεωρεί πως του ανήκουν, όπως εκείνες του άρχηγού της οικογένειας ; Πρόσες οικογένειες έχουν πραγματικά δημοκρατική δομή ;

Άκοϋμε πολλές φορές σήμερα γονείς να παραπονούνται πως ενώ οί δικοί τους γονείς ήξεραν τί να τους ποϋνε, εκείνοι δεν ξέρουν τί ιδέες να καλλιεργήσουν στο παιδί τους. Να το κάνουν υπεύθυνο, να το κάνουν τίμιο, κοινωνικό άτομο, είναι καλό αυτό ή τοϋ καλλιεργούν ιδέες που κάποτε θα πληρώσει ακριβά ; Άπ' την άλλη πλευρά έχουμε αφαιρέσει την ευθύνη από τα παιδιά, είναι κι' αυτό μέρος της παλιᾶς κοινωνίας. Άλλα σήμερα ξέρουμε πως ὄλοι είμαστε κατά κάποιο τρόπο υπεύθυνοι γι' αυτό που είμαστε. Μέσα στην ίδια οικογένεια κανένα παιδί δεν μοιάζει με το άλλο, κι' ὄμως είναι οί ίδιοι γονείς που το μεγαλώνουν. Οί νεότερες θεωρίες λένε λοιπόν ὅτι σε καμμιά ηλικία ὁ άνθρωπος δεν είναι παθητικός δέκτης μιᾶς καταστάσεως, ἀκόμα και το μικρό παιδί. Άνάμεσα σε παιδιά 3, 4, 5 ἐτῶν, το ένα είναι

ἐργατικό, το άλλο δεν είναι «καλό», κλπ., κι' ὄλα αυτά δεν γίνονται τυχαία, το καθένα ἔκανε ἔστω και σ' αυτή την ηλικία τις ἐπιλογές του ;

Θάπρεπε λοιπόν ν' ἀλλάξει ἡ νοοτροπία τῆς οικογένειας, να πάψουμε να βλέπουμε τα παιδιά μικρά, ἀνεύθυνα, και να σταματήσουμε να παίρνουμε ὄλη την ευθύνη ἑμεῖς. Θά μπορούμε να το ποϋμε αυτό ἀκόμη πιὸ ἀπλά : Τα παιδιά δεν τα πλάθουμε ὅπως τα κουλουράκια. Ἡ ἀνθρώπινη προσωπικότητα, σε ὁποιαδήποτε ηλικία, είναι κάτι πάρα πολὺ δυνατό, με τοὺς δικούς της νόμους, με το δικό της περιεχόμενο, δεν γίνεται αυτό που θέλουμε ἑμεῖς. Αυτό είναι χρῆσιμο κι' ἄς μὴν το ξεχνοὔμε.

Άλλα το παιδί, ὅπως κι' ὁ μεγάλος, βρίσκεται σε μιᾶ συνεχή ἀνταλλαγή τοὔ τί σκέπτεται και τοὔ τί παίρνει ἀπὸ το περιβάλλον. Κι' ἔδῳ είναι ὁ ρόλος τῶν γονέων. Και βάζουμε το ἐρώτημα ποῖο είναι το περιβάλλον μέσα στην οικογένεια, τί είναι ἐκεῖνο που θά παίξει ἀποφασιστικό ρόλο και θά ἐπηρεάσει περισσότερο το παιδί στην ιδέα που θά διαμορφώσει γιὰ το τί είναι κόσμος και τί είναι ζωή. Ἐκεῖνο λοιπόν που θά ἐπηρεάσει περισσότερο είναι το πλέγμα τῶν σχέσεων που ὑπάρχει ἀνάμεσα στοὺς γονεῖς, κι' ἀνάμεσα σ' ὄλα τα μέλη τῆς οικογένειας, ἡ γιαγιά, ἂν συγκατοικεῖ, θείες και θείοι, ἀκόμη κι' ἡ οικιακὴ βοηθὸς που μένει μόνιμα στο σπίτι. Ὅλα είναι μιᾶ ταινία που το παιδί τῆ δέχεται, την καταγράφει και βγάζει τὰ συμπεράσματά του.

Τὸ πιὸ σπουδαῖο λοιπόν που μπορεῖ να προσφέρει μιᾶ οικογένεια είναι μιᾶ ἀτμόσφαιρα σεβασμοὔ τοὔ ἄλλου, τῆς ἀξιοπρέπειᾶς του, τῶν ἐπιθυμιῶν του.

Άν καλλιεργήσουμε τὸν ἀνταγωνισμό στην οικογένεια, τὸ μόνο που θά πετύχουμε είναι να φτιάξουμε ἀνθρώπους δυστυχισμένους. Ἐπίσης, στην οικογένεια τὰ μέλη

της πρέπει να μπορούν να ἐπικοινωνοῦν ἐλεύθερα μεταξύ τους. Κι' ὄταν λέω ἐλεύθερα, δεν ἔννοῶ να βρίζουν. Είναι φυσικό, κάποια στιγμή, ν' ἀγανακτήσει ὁ ἕνας με τὸν ἄλλον, ἀλλὰ ὄταν ἡρεμήσουν πρέπει να λύνουν τις διαφορές τους με ἐλεύθερη συζήτηση. Είναι ἀπόλυτη ἀνάγκη λοιπόν να ὑπάρχει ἀνοιχτὸς ὁ δρόμος τῆς ἐπικοινωνίας ἀνάμεσα στοὺς μεγάλους και στοὺς νέους. Αυτό βέβαια είναι δύσκολο, γιατί οί μεγάλοι ἔχουν διαμορφώσει την προσωπικότητά τους, δεν ἐλλάζουν εὐκολα.

Άπ' την ἄλλη μεριά, οί γονεῖς σήμερα ὑποχωροῦν πολὺ εὐκολα στις ἀπαιτήσεις τῶν παιδιῶν, στεροῦνται τὰ πάντα γιὰ να τοὺς ἀγοράσουν αὐτὸ που θέλουν. Μὴ ἀρνούμενοι ὄμως τίποτα στα παιδιά κινδυνεύουμε να γίνουμε δοῦλοι τῶν παιδιῶν. Πρέπει λοιπόν, σε συνεργασία με τὰ παιδιά, να βροὔμε μιᾶ σωστὴ θέση. Να μὴ γινόμαστε ἄδικοι και ἀφέντες, ἀλλὰ ἄνθρωποι που είμαστε σε θέση να μοιραστοῦμε μαζί τους τις ἀγωνίες τους και να ζητήσουμε κι' ἀπ' αὐτὰ να μοιραστοῦν τις δικές μας. Ὅχι ὄμως νᾶμαστε καπετάνιοι, ὄχι ν' ἀποφασίζουμε μόνοι μας. Μόνον ἔτσι τὸ παιδί θά νιώσει ὅτι ἡ οικογένεια είναι ὁ ἠῶρος του, ἡ γωνιά του.

Θάθελα να τελειῶσω με την ἐξῆς εὐχή : Ἄς προσπαθήσουν οί γονεῖς να είναι πιὸ δίκαιοι με τὸν ἑαυτό τους, να μὴ σηκώνουν περισσότερο βᾶρος ἀπὸ ὄσο είναι λογικό να σηκώνουν, να παραδεχθοῦν ὡς ποῖο σημεῖο φταῖνε ἐκεῖνοι και ὡς ποῖο σημεῖο βρίσκονται μπροστά σε ὑπέρτερες δυνάμεις που κανένας δεν μπορεί να κάνει κάτι γι' αὐτές. Και πρῶτ' ἀπ' ὄλα πρέπει νᾶχουμε τὸ θάρρος να παραδεχθοῦμε ὅτι δεν είμαστε τέλειοι. Ἄς συνθηκολογήσουμε με τὸν ἑαυτό μας γιὰ να μπορέσουμε νᾶχουμε εἰρήνη με τὸ σπίτι μας και με τοὺς δικούς μας.